

**TIESNEŠU DISCIPLINĀRKOLĒĢIJAS
LĒMUMS**

Rīgā 2025. gada 21 .martā

Tiesnešu disciplinārkolēģija šādā sastāvā:
sēdes priekšsēdētājs Valerijs Maksimovs,
kolēģijas locekļi Ilze Andruškina, Līga Baltmane-Zepa, Kaspars Berķis, Lelde Grauda, Līvija Slica, Aivars Uminskis, Kristīne Vanaga,
ar sekretāri Sanitu Jefimovu,
piedaloties Rīgas pilsētas tiesas tiesnesim Viesturam Gaidukēvičam,
tieslietu ministres pilnvarotajam pārstāvim Nilam Bīlandam,
Latvijas tiesnešu biedrības pārstāvim Aigaram Sniedzītim,

izskatīja disciplinārlietu, kas ar tieslietu ministres Ineses Lībiņas-Egneres 2025. gada 25. februāra rīkojumu Nr. 1-1/30 ierosināta pret Rīgas pilsētas tiesas tiesnesi Viesturu Gaidukēviču par tīšu likuma pārkāpumu tiesas lietas izskatīšanā.

Aprakstošā daļa

[1] Ar tieslietu ministres Ineses Lībiņas-Egneres 2025. gada 25. februāra rīkojumu Nr. 1-1/30 (turpmāk – rīkojums), pamatojoties uz Tiesnešu disciplinārās atbildības likuma 1. panta pirmās daļas 1. punktu un 3. panta pirmās daļas 2. punktu, ierosināta disciplinārlieta pret Rīgas pilsētas tiesas tiesnesi Viesturu Gaidukēviču par tīšu likuma pārkāpumu tiesu lietas izskatīšanā. Rīkojums pamatots ar turpmāk minēto.

[1.1] Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 528. panta pirmās daļas 7. punktu notiesājoša sprieduma rezolutīvajā daļā norāda tiesas lēmumu par drošības līdzekli.

Ar Rīgas pilsētas tiesas izmeklēšanas tiesneša 2024. gada 14. augusta lēmumu [..] kriminālprocesā Nr. [..] piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums. Savukārt no Rīgas pilsētas tiesas 2024. gada 15. oktobra saīsinātā sprieduma izriet, ka jautājums par piemēroto drošības līdzekli nav izlemts.

Tiesneša paskaidrojumā norādītā atsauce uz Kriminālprocesa likuma 277. panta desmito daļu nav korekta, jo saīsinātajā spriedumā nav atsauces uz šo tiesību normu. Turklāt, lai ieslodzījuma vieta varētu izpildīt minētajā tiesību normā noteikto, spriedums ir paziņojams ieslodzījuma vietai pirms ar spriedumu piespriestā soda termiņa beigām (līdz 2024. gada 28. oktobrim), kas konkrētajā gadījumā nebija izdarīts.

Nēmot vērā minēto, tiesneša rīcībā konstatējams Kriminālprocesa likuma 528. panta pirmās daļas 7. punkta pārkāpums.

[1.2] Kriminālprocesa likuma 49. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka tiesnesis pēc lietas iztiesāšanas un nolēmuma pieņemšanas līdz šā nolēmuma nodošanai izpildei vai nosūtīšanai nākamās instances tiesai pieņem lēmumu par tiesas nolēmuma nodošanu izpildei un uzdod veikt nepieciešamās darbības šā lēmuma izpildei.

Kriminālprocesa likuma 632. panta pirmās daļas otrais teikums noteic, ka saīsinātais spriedums stājas spēkā pēc tam, kad beidzies termiņš lūguma iesniegšanai par

pilna sprieduma sastādīšanu un lūgums nav iesniegts. Konkrētajā gadījumā atbilstoši Tiesu informatīvajā sistēmā reģistrētajiem datiem Rīgas pilsētas tiesas 2024. gada 15. oktobra saīsinātais spriedums stājas spēkā 2024. gada 29. oktobrī, t.i., dienu pēc tam, kad beidzās ar saīsināto spriedumu piemērotais brīvības atņemšanas sods.

Tiesnesis 2024. gada 15. oktobra saīsinātajā spriedumā nebija izlēmis jautājumu par drošības līdzekli, taču vēlāk ar 2024. gada 31. oktobra vēstuli informējis ieslodzījumu vietu, ka drošības līdzeklis – apcietinājums – pēc sprieduma spēkā stāšanās ir atceļams.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 632. panta ceturto daļu notiesājošā spriedumā ietvertais tiesas lēmums par drošības līdzekli stājas spēkā uzreiz pēc sprieduma pasludināšanas. Savukārt saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 277. panta vienpadsmito daļu, ja procesuālais lēmums ietekmē apcietinājumā turēšanas termiņu, procesa virzītājs par to informē iestādi, kurā persona tiek turēta apcietinājumā, un personu, kurai piemērots ar brīvības atņemšanu saistīts drošības līdzeklis.

Konkrētajā gadījumā tiesnesim bija jāizlemj jautājums par kriminālprocesā piemēroto drošības līdzekli un sprieduma noraksts bija jānosūta ieslodzījuma vietai pēc tā pasludināšanas.

Tieslietu ministrija vairākkārt ir vērsusi tiesu uzmanību, ka nav pieļaujams tiesas nolēmumus sūtīt vienā sūtījumā gan ieslodzījuma vietai, gan apsūdzētajam.

Konkrētajā gadījumā pārbaudē konstatēts, ka Rīgas pilsētas tiesas 2024. gada 15. oktobra spriedums nosūtīts izsniegšanai ieslodzītajam 2024. gada 15. oktobrī. Savukārt ieslodzījuma vietai sprieduma noraksts nosūtīts 2024. gada 31. oktobrī pēc telefoniska lūguma, t.i., trīs dienas pēc piespriedē soda termiņa beigām. Tādējādi ieslodzījuma vietā, savlaicīgi nesaņemot sprieduma norakstu, nevarēja kontrolēt sprieduma izpildi, kā rezultātā [...] trīs dienas atradās ieslodzījumā bez tiesiska pamata.

Tiesneša paskaidrojumā norādītais, ka Rīgas Centrālcietuma reģistros ir pieejama informācija par notiesātajam noteikto sodu un saņemto sprieduma norakstu, neiztur kritiku, jo, lai ieslodzījuma vieta reģistros fiksētu sprieduma norakstu, tas ieslodzījuma vietai jāpaziņo atbilstoši Kriminālprocesa likuma 277. panta vienpadsmitajai daļai, to nosūtot ieslodzījuma vietai atsevišķā sūtījumā, kas konkrētajā gadījumā nebija izdarīts.

Par tiesneša paskaidrojumu, ka viņš devis rīkojumu tiesneša palīdzei nosūtīt sprieduma norakstu ieslodzījuma vietai, savukārt tiesneša palīdze sprieduma norakstu nosūtījusi tikai ieslodzītajam, norādāms, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 27. panta pirmo daļas 1. punktu tiesnesis kā procesa virzītājs ir atbildīgs, ka visas darbības tiek veiktas atbilstoši Kriminālprocesa likumam, tostarp, ka tiesas nolēmums tiek paziņots apsūdzētajam vai notiesātajam un ieslodzījuma vietai Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

Ņemot vērā minēto, tiesneša rīcībā konstatējams Kriminālprocesa likuma 49. panta pirmās daļas 4. punkta un 277. panta vienpadsmitās daļas pārkāpums.

[2] Tiesnešu disciplinārkolēģijas sēdē tiesnesis V. Gaidukēvičs paskaidroja, ka rīkojumā norādītais nav pamatots. Tiesnesis, ņemot vērā, ka tiesneša palīgs bija jauns darbinieks, deva rīkojumu nosūtīt spriedumu cietumam. Tiesnesis ir izdarījis visu krimināllietā nepieciešamo, konkrētajā gadījumā nav konstatējams ārkārtējs gadījums, lai būtu pamats tiesnesi saukt pie disciplinārbildības. Spriedums nav procesuāls lēmums,

tāpēc rīkojumā nepamatoti norādīts uz Kriminālprocesa likuma 277.panta vienpadsmitās daļas pārkāpumu.

[3] Tieslietu ministres pilnvarotais pārstāvis N. Bīlands norādīja, ka uztur rīkojumā norādīto. Pārstāvis vērsa uzmanību, ka Tieslietu ministrija vairākkārt ir vērsusi tiesu uzmanību, ka nav pieļaujams tiesas nolēmumus sūtīt vienā sūtījumā gan ieslodzījuma vietai, gan apsūdzētajam.

[4] Latvijas tiesnešu biedrības pārstāvis A. Sniedzītis norādīja, ka jāvērtē, vai tiesnesis ir pieļāvis tišu likuma pārkāpumu, jāvērtē arī tiesneša palīga atbildība. Pārstāvis ierosināja izskatāmajā gadījumā aprobežoties ar disciplinārlietas izskatīšanu sēdē.

Motīvu daļa

[5] Pārbaudījusi rīkojumā norādītos apstākļus, uzklauzījusi tiesneša paskaidrojumu, tieslietu ministres pilnvarotā pārstāvja un Latvijas tiesnešu biedrības pārstāvja viedokļus, Tiesnešu disciplinārkolēģija atzīst, ka disciplinārlieta ir ierosināta pamatoti, taču konkrētajā gadījumā ir iespējams aprobežoties ar disciplinārlietas izskatīšanu sēdē, neuzliekot tiesnesim disciplinārsodu.

[6] Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 528. panta pirmās daļas 7. punktu notiesājoša sprieduma rezolutīvajā daļā norāda tiesas lēmumu par drošības līdzekli.

Ar Rīgas pilsētas tiesas izmeklēšanas tiesneša 2024. gada 14. augusta lēmumu [...] kriminālprocesā Nr. [...] bija piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums. Tas nozīmē, ka, taisot notiesājošu spriedumu, rezolutīvajā daļā bija jāietver lēmums par drošības līdzekli. Rīkojumā pamatoti konstatēts, ka no Rīgas pilsētas tiesas 2024. gada 15. oktobra saīsinātā sprieduma rezolutīvās daļas izriet, ka jautājums par piemēroto drošības līdzekli nav izlemts.

Līdz ar to rīkojumā pamatoti konstatēts, ka tiesnesis ir pārkāpis Kriminālprocesa likuma 528. panta pirmās daļas 7. punktu. Vienlaikus tiesnešu disciplinārkolēģija atzīst, ka minētais pārkāpums pats par sevi nav radījis nelabvēlīgas sekas. Tās ir radušās tikai kopsakarā ar nākamo rīkojumā konstatēto pārkāpumu.

[7] Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 632. panta ceturto daļu notiesājošā spriedumā ietvertais tiesas lēmums par drošības līdzekli stājas spēkā uzreiz pēc sprieduma pasludināšanas. Savukārt saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 277. panta vienpadsmito daļu, ja procesuālais lēmums ietekmē apcietinājumā turēšanas termiņu, procesa virzītājs par to informē iestādi, kurā persona tiek turēta apcietinājumā, un personu, kurai piemērots ar brīvības atņemšanu saistīts drošības līdzeklis.

Kā jau tika norādīts iepriekšējā punktā, konkrētajā gadījumā bija jāizlemj jautājums par kriminālprocesā piemēroto drošības līdzekli un saskaņā ar minētajām tiesību normām spriedums pēc tā pasludināšanas bija jānosūta ieslodzījuma vietai, kurā persona tiek turēta, un personai, kurai piemērots ar brīvības atņemšanu saistīts drošības līdzeklis.

Nav pamatots tiesneša iebildums, ka rīkojumā ir nepareizi konstatēts Kriminālprocesa likuma 277. panta vienpadsmitās daļas pārkāpums, jo minētā tiesību norma attiecas uz procesuālu lēmumu, bet spriedums nav procesuāls lēmums. Minētās tiesību normas pārkāpums ir konstatēts saistībā ar procesuālu lēmumu par drošības līdzekli, kas bija jānorāda notiesājoša sprieduma rezolutīvajā daļā un nekavējoties jānosūta ne tikai notiesātajam, bet arī ieslodzījuma vietai, kas izskatāmajā gadījumā netika izlemts, savukārt ieslodzījuma vietai spriedums tika nosūtīts ar kavēšanos.

[8] Kriminālprocesa likuma 49. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka tiesnesis pēc lietas iztiesāšanas un nolēmuma pieņemšanas līdz šā nolēmuma nodošanai izpildei vai nosūtīšanai nākamās instances tiesai pieņem lēmumu par tiesas nolēmuma nodošanu izpildei un uzdod veikt nepieciešamās darbības šā lēmuma izpildei.

Rīkojumā konstatēts minētās tiesību normas pārkāpums, jo Rīgas pilsētas tiesas 2024. gada 15. oktobra spriedums nosūtīts izsniegšanai ieslodzītajam [...] 2024. gada 15. oktobrī, savukārt ieslodzījuma vietai sprieduma noraksts nosūtīts tikai 2024. gada 31. oktobrī pēc telefoniska lūguma. Sprieduma noraksts nosūtīts ieslodzījuma vietai trīs dienas pēc piespriedā soda termiņa beigām. Tādējādi, savlaicīgi nenosūtot sprieduma norakstu ieslodzījuma vietai, ieslodzījuma vieta nevarēja kontrolēt sprieduma izpildi. Tā rezultātā [...] trīs dienas atradās ieslodzījuma vietā bez tiesiska pamata.

Izvērtējot lietā konstatētos apstākļus par sprieduma noraksta nosūtīšanu ieslodzījuma vietai, tiesnešu disciplinārkolēģija atzīst, ka konkrētajā gadījumā nav pamata tiesneša rīcību vērtēt kā tīšu likuma pārkāpumu tiesas lietas izskatīšanā turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[9] Kriminālprocesa likuma 27. panta pirmās daļas 1. punkts noteic, ka procesa virzītājs ir amatpersona vai tiesa, kas konkrētajā brīdī vada kriminālprocesu. Procesā virzītājs organizē kriminālprocesa norisi un lietvedību tajā.

Tiesnešu disciplinārkolēģija piekrīt rīkojumā norādītajam, ka atbilstoši minētajai tiesību normai tiesnesis kā procesa virzītājs ir atbildīgs, ka visas darbības kriminālprocesā tie veiktas atbilstoši Kriminālprocesa likumam, tostarp tiesas nolēmums tiek paziņots apsūdzētajam vai notiesātajam un ieslodzījuma vietai. Tiesnesim ar īpašu rūpību un vērību kriminālprocess jāorganizē lietās, kurās apsūdzētajam piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums, jo cilvēka brīvība kā konstitucionālā vērtība tiek aizsargāta Latvijas Republikas Satversmes 94. pantā, kā arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5. pantā. Personas turēšana apcietinājumā veido iejaukšanos konkrētās personas cilvēktiesībās. Tas izriet no apsvērumiem par to, ka personas tiesības uz brīvību un personisko neaizskaramību ir viena no būtiskākajām garantijām tiesiskā valstī. Tiesības uz brīvību ir pirmā līmeņa pamattiesības indivīda fiziskās drošības aizsardzībai un kā tādas bauda fundamentālu nozīmi (*Paparinskis M. 94. panta komentārs. Grām.: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zin. red. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 183. lpp, 1. punkts*). Nevienam nedrīkst atņemt vai ierobežot brīvību citādi kā tikai saskaņā ar likumu. Minētais nozīmē, ka personas brīvības ierobežošana un turēšana ieslodzījumā ir pieļaujama tikai uz leģitīma pamata, proti, obligāts priekšnoteikums personas turēšanai ieslodzījumā ir tiesas nolēmuma esība. Pretējā gadījumā nav pamata

atzīt par likumīgu un pieļaut personas brīvības ierobežošanu. Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir paudusi atziņu, ka valstij sava tiesību sistēma ir jāīsteno tā, lai tiesību aizsardzības iestādes var izpildīt pienākumu par personas atbrīvošanu, tādējādi izvairoties no nepamatotas brīvības atņemšanas (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2015. gada 4. septembra sprieduma lietā „Ruslan Yakovenko v. Ukraine” (iesniegums Nr. 5425/11) 68. punktu*). Tādējādi tiesai (tiesnesim) savi pienākumi jāpilda tā, lai nodrošinātu, ka darbojas valsts noteiktā tiesību sistēma, lai izvairītos no personas nepamatotas brīvības atņemšanas.

Vienlaikus, vērtējot disciplinārlietā konstatētos apstākļus, tiesnešu disciplinārkolēģija uzskata, ka nevar atstāt bez ievērības arī tiesneša palīga lomu. Saskaņā ar likuma „Par tiesu varu” 99. pantu tiesneša palīgs pieņem apmeklētājus, viņu iesniegumus, veic pasākumus sakarā ar lietu sagatavošanu izskatīšanai tiesas sēdē, kā arī pilda citus tiesneša dotus uzdevumus.

Tiesnesis V. Gaidukēvičs paskaidroja, ka viņš devis mutisku rīkojumu tiesneša palīdzībai par sprieduma nosūtīšanu cietumam. Tiesnesim ir pamats paļauties, ka tiesneša palīgs veiks savus pienākumus un izpildīs tiesneša doto uzdevumu. Pretējā gadījumā, ja tiesnesim pašam būtu jāveic tādas vienkāršas darbības, kā nolēmuma nosūtīšana ieslodzījuma vietai, kas ietilpst tiesneša palīga pienākumos, zustu tiesneša palīga darba jēga. Tāpēc par tiesneša palīga pieļautiem pārkāpumiem, jāuzņemas atbildība tieši tiesneša palīgam.

Tiesnešu disciplinārkolēģija, ņemot vērā tiesneša kā procesa virzītāja atbildību par kriminālprocesa norises un lietvedības tajā organizēšanu un tiesneša palīdzes [...] paskaidrojumā norādīto, ka viņa atradās pārbaudes laikā (3 mēneši) un vēl tikai apguva tiesneša palīga pienākumus, uzskata, ka tiesnesim V. Gaidukēvičam tomēr vajadzēja ar pietiekamu rūpību kontrolēt tiesneša palīdzībai uzdotā uzdevuma izpildi, ņemot vērā, ka [...] bija piemērots drošības līdzeklis apcietinājums un ar spriedumu tika noteikts brīvības atņemšanas sods.

Konkrētajā gadījumā no nepamatotas [...] brīvības atņemšanas varēja izvairīties, ja tiesnesis V. Gaidukēvičs būtu spriedumā izlēmis par piemēroto drošības līdzekli un šo procesuālo lēmumu nekavējoties nosūtījis ieslodzījuma vietai, kā arī ar pienācīgu rūpību organizējis sprieduma nosūtīšanu ieslodzījuma vietai. Tiesnešu disciplinārkolēģija uzskata, ka izskatāmajā gadījumā tiesneša rīcībā ir konstatējama rupja nolaidība.

[10] Saskaņā ar Tiesnešu disciplinārās atbildības 7.panta astoto daļu izņēmuma gadījumā tiesnešu disciplinārkolēģija var aprobežoties ar disciplinārlietas izskatīšanu sēdē, neuzliekot disciplinārsodu.

Tiesnešu disciplinārkolēģija ņem vērā iepriekš lēmumā secināto, ka disciplinārpārkāpumu izskatāmajā gadījumā veido tiesneša rīcība, spriedumā nenorādot lēmumu par drošības līdzekli, kas nav radījusi nelabvēlīgas sekas, un rupja nolaidība, organizējot sprieduma noraksta nosūtīšanu ieslodzījuma vietai. Tiesnešu disciplinārkolēģija atzīst, ka izskatāmajā gadījumā nav konstatējams tīšs likuma pārkāpums tiesu lietas izskatīšanā, par ko ir ierosināta disciplinārlieta, bet gan lietas izskatīšanā pieļauta rupja nolaidība. Tādējādi tiesnešu disciplinārkolēģija atzīt, ka izskatāmajā gadījumā nav pamata tiesnesi saukt pie disciplināratbildības par tīšu likuma pārkāpumu tiesu lietas izskatīšanā. Vienlaikus minētais nav pamats izbeigt

disciplinārlietu. Ņemot vērā konstatētos pārkāpumus tiesneša V. Gaidukēviča rīcībā, izskatāmajā gadījumā ir iespējams aprobežoties ar disciplinārlietas izskatīšanu sēdē, neuzliekot tiesnesim disciplinārsodu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Tiesnešu disciplinārās atbildības likuma 7. panta astoto daļu, Tiesnešu disciplinārkolēģija

nolēma

aprobežoties ar disciplinārlietas izskatīšanu sēdē, neuzliekot disciplinārsodu.
Lēmums nav pārsūdzams.

Sēdes priekšsēdētājs

V. Maksimovs

Kolēģijas locekļi

I. Andruškina

L. Baltmane-Zepa

K. Berķis

L. Grauda

L. Slica

A. Uminskis

K. Vanaga